

Izgleđi za razvoj agroturizma u Sisačko-moslavačkoj županiji

Blašković, Dorotea

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Agriculture / Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:204:799535>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Agriculture University of Zagreb](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET**

**IZGLEDI ZA RAZVOJ AGROTURIZMA U
SISAČKO-MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI**

DIPLOMSKI RAD

Dorotea Blašković

Zagreb, rujan, 2023.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET**

Diplomski studij:

Agrobiznis i ruralni razvitak

**IZGLEDI ZA RAZVOJ AGROTURIZMA U
SISAČKO-MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI**

DIPLOMSKI RAD

Dorotea Blašković

Mentor:

prof. dr. sc. Ramona Franić

Zagreb, rujan, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU AGRONOMSKI FAKULTET

IZJAVA STUDENTA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, **Dorotea Blašković**, JMBAG 0178109656, rođen/a 15.07.1997. u Sisku, izjavljujem da sam samostalno izradila/izradio diplomski rad pod naslovom:

IZGLEDI ZA RAZVOJ AGROTURIZMA U SISAČKO-MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI

Svojim potpisom jamčim:

- da sam jedina autorica/jedini autor ovoga diplomskog rada;
- da su svi korišteni izvori literature, kako objavljeni tako i neobjavljeni, adekvatno citirani ili parafrazirani, te popisani u literaturi na kraju rada;
- da ovaj diplomski rad ne sadrži dijelove radova predanih na Agronomskom fakultetu ili drugim ustanovama visokog obrazovanja radi završetka sveučilišnog ili stručnog studija;
- da je elektronička verzija ovoga diplomskog rada identična tiskanoj koju je odobrio mentor;
- da sam upoznata/upoznat s odredbama Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu (Čl. 19).

U Zagrebu, dana _____

Potpis studenta / studentice

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET**

IZVJEŠĆE

O OCJENI I OBRANI DIPLOMSKOG RADA

Diplomski rad studenta/ice **Dorotea Blašković**, JMBAG 0178109656, naslova

IZGLEDI ZA RAZVOJ AGROTURIZMA U SISAČKO-MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI

obranjen je i ocijenjen ocjenom _____, dana

_____ .

Povjerenstvo:

potpisi:

1. prof. dr. sc. Ramona Franić mentor

2. prof. dr. sc. Ivo Grgić član

3. izv. prof. dr. sc. Željka Mesić član

Sažetak:

U ovom diplomskom radu govorit će se o agroturizmu i njegovim mogućnostima za razvoj u Sisačko-moslavačkoj županiji nakon posljedica pandemije Covid 19 i potresa. Ruralni turizam, a posebno agroturizam postaje sve atraktivnija poslovna aktivnost temeljena na motivima za novim doživljajima: upoznavanjem kulture drugačije od vlastite, povijesti nekog kraja, načina života lokalnog stanovništva u zajednici koja nije poznata, a posebno načina života poljoprivrednika i ponude hrane proizvedene na takvim gospodarstvima. Istraživanjem su prikupljeni stavovi i mišljenja članova agroturističkih gospodarstava, potencijalnih potrošača te vanjskih dionika. Anketnim istraživanjem suradnje ruralnog turizma s drugim poslovnim subjektima i lokalnim stanovništvom. Naglasak istraživanja je u ocjenjivanju utjecaja Covida 19 i potresa na poslovanje i potražnju za uslugama ruralnog turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji. Analizom dobivenih podataka identificirane su mogućnosti za razvoj agroturizma u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Ključne riječi: agroturizam, Sisačko-moslavačka županija, utjecaj potresa i Covid 19

Summary

This thesis will talk about agrotourism and its possibilities for development in Sisak-Moslavina County after the consequences of the Covid 19 pandemic and the earthquake. Rural tourism, especially agritourism, is becoming an increasingly attractive business activity based on motives for new experiences: getting to know a culture different from own, the history of an area, the way of life of the local population in a community that is not known, especially the way of life of farmers and the supply of food produced on such economies. The research collected the views and opinions of the members agritourism farms, potential consumers and external stakeholders. By survey by researching the cooperation of rural tourism with other business entities and local population. The emphasis of the research is on assessing the impact of Covid 19 and the earthquake on business and demand for rural tourism services in Sisak-Moslavina County. The analysis of the obtained data identified opportunities for the development of agrotourism in Sisak-Moslavina County

Keywords: agritourism, Sisak-Moslavina County, impact of earthquake and Covid 19

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. Pregled dosadašnjih istraživanja	2
1.2. Cilj rada.....	2
1.3. Metodologija	3
2. POTENCIJAL AGROTURIZMA U SISAČKO-MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI	4
2.1. Opći podaci o Sisačko-moslavačkoj županiji	4
2.2. Resursi Sisačko-moslavačke županije	6
2.3. Mjere za razvoj turizma	8
3. REZULTATI ANKETNOG ISTRAŽIVANJA	10
3.1. Rezultati dobivenog istraživanja- anketa 1: članovi OPG-a.....	10
3.2. Rezultati dobivenog istraživanja- anketa 2: studenti i lokalno stanovništvo .	14
3.3. Rezultati dobivenog istraživanja- anketa 3: turističke zajednice	16
3.4. SWOT analiza	19
4. ZAKLJUČAK:	20
5. LITERATURA:.....	21
6. PRILOZI:	22

1. UVOD

Sve veći uvoz poljoprivrednih proizvoda po nižim cijenama poljoprivrednicima stvara probleme u poslovanju. Gospodarstva ostvaruju sve manje prihode što znatno utječe na standard života u ruralnom području. To za posljedicu ima proces deagrarizacije, a zatim i deruralizacije, a poljoprivrednici koji ostaju u ruralnim sredinama prisiljeni su tražiti načine za ostvarivanje većih ili dodatnih prihoda u nepoljoprivrednim djelatnostima. Navedeni procesi uzrokovali su raspršenost sela sa stanovništvom starije životne dobi što dovodi do izumiranja sela. Ruralni turizam jedna je od poslovnih aktivnosti kojom se može odgovoriti na problem nedostatnog poljoprivrednog dohotka. Ruralni turizam podrazumijeva sve turističke, uslužne aktivnosti i događaje koji se odvijaju u ruralnom području.

S druge strane užurban način života u urbanim sredinama stvara u ljudima sve veću želju za opuštanjem u prirodi. Time se zadnjih dvadesetak godina povećava potražnja za uslugama ruralnog turizma.

U Hrvatskoj ruralni turizam ima veliki potencijal uzimajući u obzir veličinu i obilježja ruralnog prostora, prirodne i kulturne raznolikosti ruralnih krajeva te očuvan i sve uređeniji i atraktivniji okoliš. Prema podacima Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) ruralno područje zauzima 97,5 % teritorija u kojem živi 78,9% stanovništva Hrvatske. Također, prema podacima OECD-u u Hrvatskoj se 14 županija svrstava u pretežito ruralna područja s ukupno 46,5 % stanovništva države.

Poljoprivredno-prehrambeni kompleks na području Sisačko-moslavačke županije ima veliku važnost i dugu tradiciju. Pored standardnih poljoprivrednih proizvoda, izdvajamo one po kojima je Županija prepoznatljiva: uzgoj autohtone pasmine konja "Hrvatski posavac" i proizvodnja voća, prvenstveno šljiva. Posebnost Županije označava područje sačuvanih kulturno-povijesnih vrijednosti i turistička ponuda Županije koju čine Park prirode Lonjsko polje (506 km²), termalno lječilište u Topuskom te Vinske ceste Moslavine.

1.1. Pregled dosadašnjih istraživanja

Zbog sve veće potražnje i aktivnosti u ruralnom području o njemu se sve više istražuje. Zahvaljujući prethodnim istraživanjima danas je dostupno puno zanimljivih i važnih informacija o napretku poljoprivrede, stanovništva na ruralnom području te samog ruralnog područja i aktivnostima na njemu.

Osobama koje se žele početi baviti agroturističkim aktivnostima, potrebno je mnogo znanja i specifičnih vještina. Potrebne preduvjete i kompetencije, korake u poslovanju, resurse i poslovna načela opisuju u priručniku Franić i sur. (2016).

Deže J. i suradnici svojim istraživanjem utvrdili su značenje proizvodnje autohtonih proizvoda i prikazuju potencijale agroturizma kroz njihovu upotrebu. Autori su empirijskim istraživanjem ustanovili poveznice između stavova nositelja agroturizma koji imaju u gastronomskoj ponudi autohtone proizvode s percepcijama posjetitelja koji konzumiraju navedenu ponudu (Deže i sur., 2018).

Stanje agroturizma u Hrvatskoj, Austriji, Italiji i Grčkoj analiziraju Grgić i sur. (2015).. Dobivenim rezultatima prikazane su slabosti i mogućnosti budućeg razvoja agroturizma u Hrvatskoj. Autori su ustanovili kako su analizirane države znatno naprednije od Hrvatske te samim time omogućuju Hrvatskoj da na njihovim primjerima poslovanja lakše i brže dođe do svojih ciljeva. U osmišljavanju budućeg razvoja ruralnog područja pa tako i agroturizma Hrvatska posjeduje bogate resurse. Neki od njih su dobar zemljopisni položaj što omogućuje odličnu prometnu povezanost, očuvana prirodna i kulturna baština te dostupnost sredstava iz EU fondova za investicije u agroturizmu. Također, Jadransko more utječe na veliki broj inozemnih turista koji omogućuju veliki potencijal i agroturizmu.

1.2. Cilj rada

Cilj rada jest ustanoviti obilježja agroturističke ponude i socio-ekonomska obilježja agroturističkih gospodarstava u Sisačko-moslavačkoj županiji. Nadalje, istraživanje je imalo zadaću ustanoviti mogućnosti razvoja agroturizma u Sisačko-moslavačkoj županiji pod utjecajem čimbenika kao što su pandemija Covid 19 i potres, postojanje

potražnje, raspoloživost radne snage i interes poljoprivrednika koristeći mogućnosti financiranja iz različitih izvora – lokalne zajednice, nacionalnog proračuna ili proračuna EU.

1.3. Metodologija

Za potrebe rada prikupljeni su primarni podaci pomoću tri ankete. Prva anketa temeljena je na uzorku od 10 obiteljskih gospodarstava koja su registrirana kao ruralni turizam u Sisačko-moslavačkoj županiji. Anketa je sastavljena od petnaest pitanja. U prvom dijelu obrasca ispitanici odgovaraju na pitanja o općim podacima gospodarstva, o uslugama koje nude na gospodarstvu te u kojoj svrsi se najčešće koriste njihove usluge (npr. svečane prigode i proslave, poslovni sastanci, odmor i rehabilitacija, istraživanje i učenje posjećivanjem djece itd.). Drugi dio obrasca usredotočen je na posljedice poslovanja nakon potresa i pandemije Covid 19. Anketa je provedena u svrhu dobivanja informacija o postojećoj ponudi, mogućim problemima i potencijalima agroturizma u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Kako bismo dobili što bolje rezultate o mogućoj potražnji i interesima za korištenje usluga agroturizma, provedena je druga anketa. Anketa se sastoji od uzorka kojeg čine 20 studenata i 20 lokalnih stanovnika. Skupina studenata odabrana je zbog utvrđivanja pogleda mlađih populacija na agroturizam. Anketni obrazac sastoji se od devet pitanja vezanih uz, primjerice, jesu li ispitanici posjetili seoski turizam, razlog posjeta seoskom turizmu, procjena cijene proizvoda i usluga, razlozi koji otežavaju odluku ka posjetu agroturizmu te procjena ima li ruralni turizam SMŽ-e potencijala nakon oštećenih zgrada i drugih objekata u urbanom prostoru.

Treća anketa provedena je u turističkoj zajednici Sisačko-moslavačke županije, turističkoj zajednici grada Siska i općini Martinska Ves, s ciljem dobivanja odgovora o brojčanom stanju agroturističkih gospodarstava i potražnji za agroturističkim uslugama. Anketa je sastavljena od šest pitanja vezanih uz procjenu prijavljenih turista u SMŽ-i na agroturizmu, razlozi posjeta, procjena zainteresiranosti turista za agroturističke aktivnosti u odnosu na prethodne godine– prije COVID-a i potresa, broj

registriranih gospodarstava, prednosti koje ta gospodarstva ostvaruju te razlozi zašto se ostala gospodarstva ne registriraju.

Pomoću SWOT analize, metode deskripcije i sinteze, te dobivenim rezultatima anketnog ispitivanja ustanovit će se mogućnosti razvoja ruralnog turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji.

2. POTENCIJAL AGROTURIZMA U SISAČKO-MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI

Prema Franić (2016:5) „*Agroturizam podrazumijeva usluge ponude smještaja i prehrane te uključuje seoski ambijent, ekonomske, kulturne i druge aktivnosti područja. Ne postoji stroga definicija koja ga unificira i standardizira, pa se često poistovjećuje s ruralnim turizmom i turizmom na seoskom gospodarstvu. Agroturizam je proces „oplemenjivanja“ postojeće poljoprivredne proizvodnje na gospodarstvu, jer se prodajom povećava poljoprivredni i dohodak domaćinstva.*”

2.1. Opći podaci o Sisačko-moslavačkoj županiji

Sisačko-moslavačka županija, geografski gledano, smještena je u južnom dijelu središnjeg dijela Republike Hrvatske. Županija graniči s pet županija (Zagrebačkom, Karlovačkom, Bjelovarsko-bilogorskom, Brodsko-posavskom i Požeško-slavonskom županijom) što joj omogućuje dobru povezanost s drugim gradovima. Obuhvaća Posavinu, Banovinu, Moslavinu te dijelove Korduna i Slavonije.

Prostor Sisačko-moslavačke županije može se podijeliti u tri geografske cjeline:

- a) gorska područja (područja Zrinske, Trgovske, Petrove te dijelova Moslavačke gore)
- b) brdsko-brežuljkasta područja (Banovina, Moslavina, Vukomeričke gorice i Psunj)
- c) područja riječnih dolina, terasa i naplavnih ravni (ravnice Posavine i Pokuplja).

Prema današnjem teritorijalnom ustroju na području županije je 19 jedinica lokalne samouprave: sedam gradova: Sisak, Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja i Popovača i 12 općina: Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica,

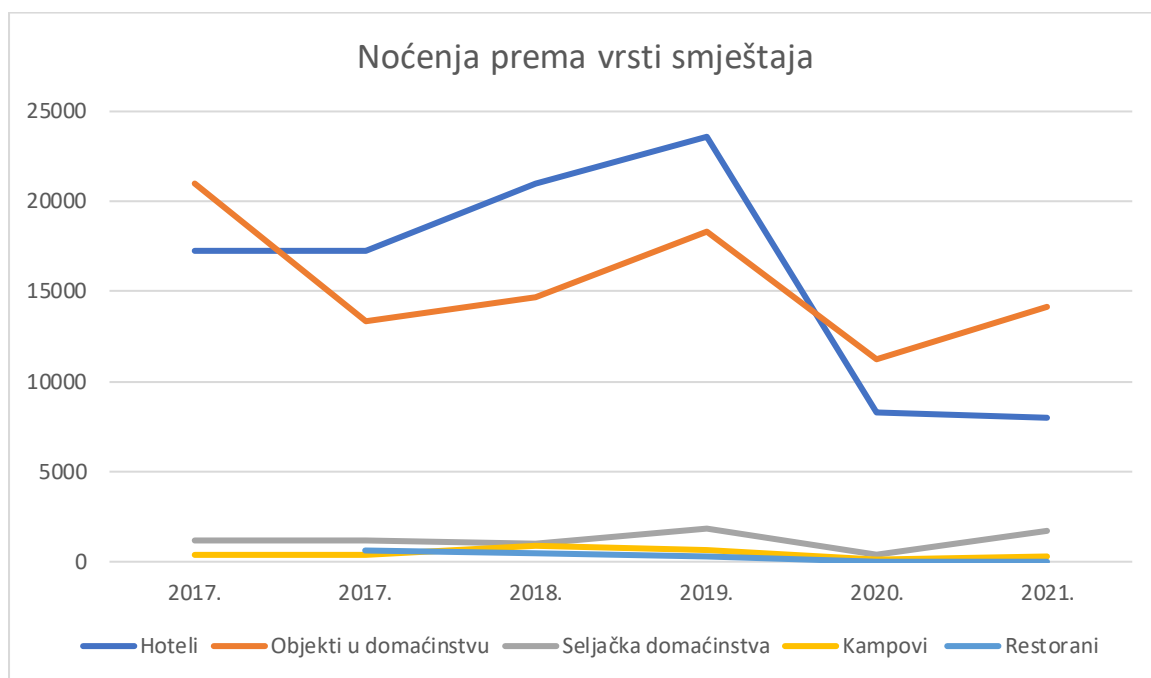
Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Sunja, Topusko i Velika Ludina te 456 naselja.

Sisačko-moslavačka županija svakako ima potencijal za razvoj ruralnog i kulturnog turizma na ruralnim područjima, uzmemo li u obzir jedinstvene povijesne, „starinske“ objekte u okolnim selima, zaštićenu baštinu ili resurse koje imaju sela kao sela sisačkog kraja.

Prema podacima Sisačko-moslavačke županije 2022. godine Županija u turističkoj ponudi ima 1.933 ležaja u 226 objekata.

U promatranom razdoblju od 2017. do 2021. godine uočava se porast broja noćenja gotovo u svim vrstama objekata do 2019. godine, s tim da objekti u seljačkim domaćinstvima do te godine imaju lagani pad. Međutim, dolaskom pandemije Covid 19 trendovi i potražnja se mijenjaju te pada broj noćenja u hotelima, ali raste u seljačkim domaćinstvima. Ta pojava može se jednostavno tumačiti kao odabir smještaja s manjom gustoćom ljudi kao sigurniji prostor za odmor i boravak na nekoj ruralnoj destinaciji. Analizirajući podatke možemo utvrditi kako ruralni turizam 2020.godine ostvaruje lagani rast. Procjenjuje se da lokalno stanovništvo sve više uočava prednosti prirodnih ljepota u odnosu na urušene objekte u urbanom području. (Sisačko-moslavačka županija).

Grafikon 1: Broj noćenja prema vrsti smještaja

Izvor: izrada autora prema podacima SMŽ

https://www.smz.hr/images/stories/poljoprivreda/2022/Provedbeni_program_razvoja_turizma_SMZ_2022-2025.pdf

2.2. Resursi Sisačko-moslavačke županije

Upravo očuvanost prostora, rijetka naseljenost županije i očuvana tradicijska arhitektonska baština daju velike razvojne mogućnosti u razvoju selektivnih oblika turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji, od kojih se neki već uspješno razvijaju, poput zdravstvenog turizma, lovnog turizma, seoskog i ruralnog turizma, cikloturizma, eno i gastro turizma. Specifični oblici turizma su posebna skupina turističkih aktivnosti. Ponašanje turista određeno je njihovim interesima koji ih motiviraju na putovanje u destinacije čija ponuda sadržaja omogućuje zadovoljavanje tih interesa.

Također, niže cijene agroturističke ponude znatno privlače posjetitelje. Prema podacima SMŽ, u Županiji je 2021.godine registrirano 49 turističkih seljačkih gospodarstava koja osim usluge smještaja gostu mogu pružiti autohtoni doživljaj Sisačko-moslavačke županije kroz ponudu hrane, kušanja vina na vinskim cestama i posjete vinskim podrumima, vožnje čamcima, bicikliranja, sportsko-rekreacijskih sadržaja ili terena, pješaćenja, razgledavanja etno-zbirki, ribolova, promatranja ptica i

sl., ispunjavajući očekivanja i mlađih i starijih posjetitelja i to kroz sva godišnja doba. Kroz agroturizam gostu se može ponuditi i planinarenje kao način i stil življenja i doživljavanja: odlazak u prirodu i boravak na čistom gorskom zraku, nepoznata odredišta, upoznavanje ljekovitih trava, gljiva, plodova prirode, ali i kao aktivan način odmora budući da bavljenje planinarenjem pospješuje fizičko i psihičko zdravlje.

Potencijali područja predstavljaju područja koja turistički nisu prepoznata niti razvijena, a vrlo su važna i pogodna za razvoj različitih vidova turizma. Potencijali u Sisačko-moslavačkoj županiji su Zrinska gora, Blatuša, Petrova gora i područje gornje Posavine. Ova područja zaštićenih prirodnih vrijednosti, što je velik potencijal za razvoj ekološkog turizma.

Područje Zrinske gore može se iskoristiti za postavljanje planinarskih ruta te ruta za branje gljiva. Pješačke rute omogućavale bi kružne staze različitih dužina i težina koje je potrebno adekvatno obilježiti kako bi se na tom području odvijali sportski događaji.

Blatuša nalazi se u blizini Topuskog, a kao zaštićen poseban botanički rezervat, dobar je turistički resurs. Potrebno ga je adekvatno obilježiti.

Potencijal Petrove gore uz njenu bogatu šumu, staništima brojnih biljnih i životinjskih vrsta vidljiv je i u monumentalnom spomeniku. Potrebna je izgradnja pješačkih staza kroz šumu, te obnova spomenika ustanku naroda Banije i Korduna. Posjetiteljima nudi očuvanu i čistu prirodu te mogućnost promatranja zvijezda budući da je područje Petrove gore 2019. godine proglašeno Međunarodnim parkom tamnog neba. Parkovi tame mogli bi biti zanimljivi i za strane goste, a ne samo za domaće astronome. Naime, neke zemlje u svijetu posljednjih godina ozbiljno razvijaju astronomski turizam. U podnožju se nalazi lovački dom Muljava s gastronomskom ponudom. Posebnu prirodnu vrijednost čine i brojni izvori vode, bistri žuboreći potoci s brzacima i slapovima.

Slika: Monumentalni spomenik

Dostupno na: <https://kaportal.net.hr/nekategorizirano/3776853/policija-pronasla-jednog-kradljivca-ploca-sa-spomenika-na-petrovoj-gori-osumnjicen-22-godisnji-dugoresanin/>

Gornja Posavina je područje uz rijeku Savu koje se nalazi u blizini Odranskog i Lonjskog polja, a zbog atraktivne prirode pogodno je za razvoj cikloturizma te ribolovnog turizma. Prednost ovoga područja su blizina Zagreba, blizina zračne luke, atraktivnost riječnoga toka Save, blizina Siska i Ivanić Grada, očuvanost tradicijske arhitekture i običaja te gastronomija čiju je ponudu potrebno razvijati i promovirati

2.3. Mjere za razvoj turizma

Najčešći problem u pokretanju novog poslovanja jest potreba za početnim kapitalom, kojega uglavnom poduzetnici nemaju u dovoljnoj količini. Kako bi se financijski omogućio što lakši početak s novim idejama za razvoj ruralnog područja, omogućena su financiranja putem proračuna Sisačko-moslavačke županije, turističkih zajednica, jedinica lokalne samouprave, proračuna Republike Hrvatske, sredstva Mehanizma za oporavak i otpornost te višegodišnji financijski okvir EU za razdoblje 2021.-2027. godine.

Financijskim okvirom predviđene su sljedeće mjere kojima se olakšava pokretanje i održavanje posla u domeni ruralnog i agroturizma:

Mjera 1. Razvoj selektivnih oblika turizma i turističke ponude

Razvoj selektivnih oblika turizma podrazumijeva sve aktivnosti selektivnih oblika turizma, kreiranje novih turističkih proizvoda, turističke ponude i razvoj turističkih destinacija, izrade i provedbe projekata za razvoj i unapređenje turizma, kreiranje poticajnih mjera za ulagače u razvoj selektivnih oblika turizma, razvijanje turističkih proizvoda utemeljenih na kulturnoj, prirodnoj baštini i tradicionalnim vrijednostima, kao i ulaganje u obnovu i/ili izgradnju objekata koji pružaju turističke usluge u području selektivnih oblika turizma.

Sredstva Proračuna Sisačko-moslavačke županije planirana su u iznosu od 500.000,00 kn za razdoblje 2022.-2025.

Mjera 2. Poticanje promocije i plasmana turističke ponude SMŽ

Mjera se temelji na poticanju ulaganja u marketinške aktivnosti, razvoj prodaje turističkih proizvoda i usluga, izradi novih programa promocije turističke ponude, poticanje inovativnih oblika prezentacije turističke ponude SMŽ, razvijanju prepoznatljivog brenda županije te povezanih aktivnosti.

Sredstva Proračuna Sisačko-moslavačke županije planirana su u iznosu od 500.000,00 kn za razdoblje 2022.-2025.

Mjera 3. Razvoj ljudskih potencijala u sektoru turizma

Ova mjera usmjerena je na identifikaciju i analizu postojećih obrazovnih i programa osposobljavanja, utvrđivanje potreba za edukacijom i izradu novih programa, provedbu edukacija te jačanje kompetencija dionika u turizmu i djelatnika turističkih zajednica.

Sredstva Proračuna Sisačko-moslavačke županije planirana su u iznosu od 50.000,00 kn za razdoblje 2022.-2025.

3. REZULTATI ANKETNOG ISTRAŽIVANJA

U okviru istraživanja provedene su tri različite ankete. Kako bismo mogli donijeti zaključak o mogućem razvoju agroturizma u Sisačko-moslavačkoj županiji nakon potresa i pandemije Covid 19 ankete su provedene na različitim uzorcima. U daljnjem tekstu prikazani su dobiveni rezultati.

3.1. Rezultati dobivenog istraživanja- anketa 1: članovi OPG-a

U svrhu istraživanja provedena je prva anketa kako bi dobili jasnu sliku ponude ruralnog turizma te utjecaj Covid 19 i potresa na poslovanje agroturističkih gospodarstava u Sisačko-moslavačkoj županiji. Anketa je provedena s članovima 10 agroturističkih gospodarstava.

U ispitanom uzorku najduže posluje agroturističko gospodarstvo koje je svojim radom krenulo 1998.godine, a najnovija registrirana gospodarstva svojim radom djeluju od 2018.godine. Cjelokupan uzorak u svojoj ponudi sadrži smještaj i ležaj, dok nešto manji broj (80%) nudi uslugu najma prostora. Uz navedenu ponudu 70% gospodarstva nudi gastronomsku ponudu te mogućnosti zabave i animacije za djecu. Također, 40% uzorka u svojoj ponudi nudi bazen, susret s domaćim životinjama te staze koje omogućavaju šetnju šumom. U nešto manjem broju, gospodarstva nude vrlo atraktivne aktivnosti kao što su vožnja drvenim čamcima, vožnja quad-om, kušaonica vina, opuštanje uz ribnjak te jacuzzi.

Prema dobivenim podacima ispitanici ruralnog turizma imaju aktivno poslovanje što potvrđuje da 40% uzorka svoje usluge pruža više od 10 puta mjesečno, 50% ispitanika nešto manje od 10 puta mjesečno, a samo 10%; odnosno jedno gospodarstvo manje od pet puta u mjesec dana. Prema analizi dobivenih odgovora, ispitanici procjenjuju da se ruralni turizam koristi najviše u svrhu svečanih prigoda i proslava (80%), drugi razlog posjeta je istraživanje i učenje kroz suradnju s vrtićem, školom i fakultetom čini 60% ukupnog uzorka. Prema dobivenim informacijama gospodarstva najviše surađuju sa školama i vrtićem provođenjem dječjih aktivnosti na način koji djeca upoznaju ruralno područje. Zanimljivo i pomalo zabrinjavajuće je kako su u skupini od

dvadesetak djece iz ruralnog područja samo su dva djeteta uživo vidjeli kravu. Na taj način djeci se omogućuje upoznavanje s domaćim životinjama.

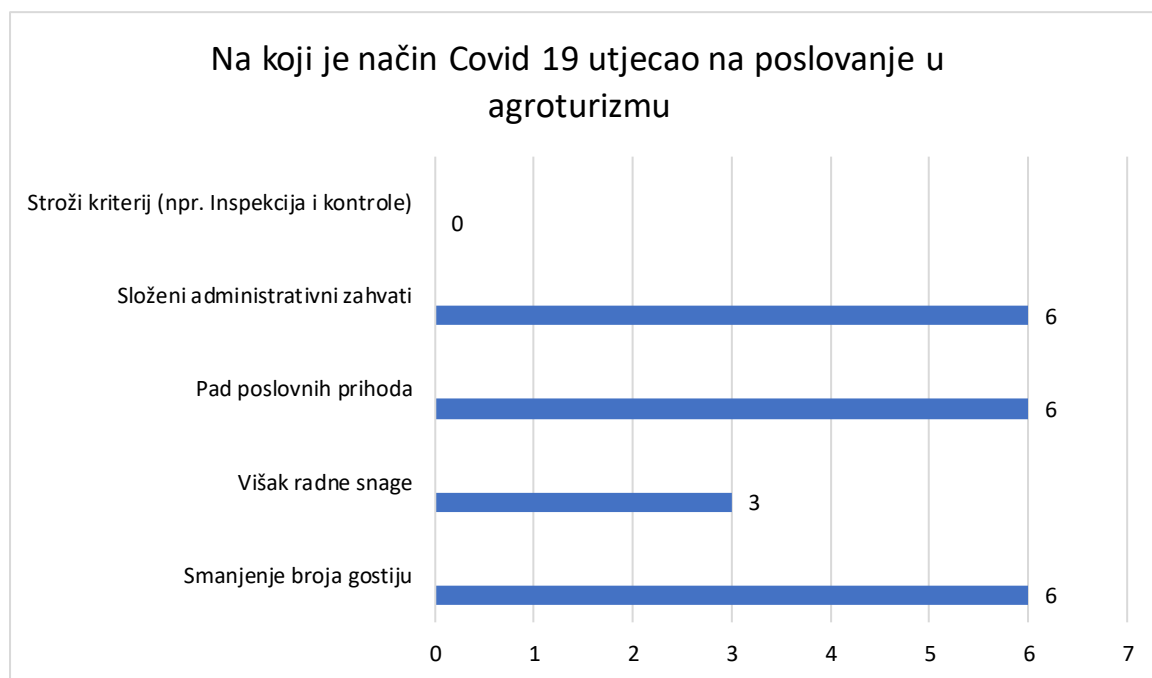
Na pitanje koje se odnosilo na suradnju s drugim gospodarstvima, 90% agroturističkih gospodarstva posluje i s lokalnim poljoprivrednim gospodarstvima, nudeći njihovu domaću hranu na svome gospodarstvu. Sve većom potražnjom turistička gospodarstva ostvaruju i veću posjećenost stranih državljana. Čak 40% ispitanika je potvrdilo da ih stranci posjećuju "vrlo često", 30% ispitanika procjenjuje da stranci "dolaze" na njihov turizam te 30% ispitanika procjenjuje da njihovo turističko gospodarstvo stranci "rijetko posjećuju".

Iako je ruralni turizam u porastu i postaje sve atraktivniji, 60% ispitanika potvrđuje da su poslovi vezani uz turizam još uvijek njihov sekundarni izvor prihoda. Uz navedene prihode 90% turističkih gospodarstava primaju dodatnu financijsku pomoć od države.

Poznato je kako su epidemiološke mjere utjecale na cjelokupni turizam i ugostiteljstvo tadašnjim zabranama kretanja i ograničavanjem gustoće ljudi u objektima. Ispitanici (70%) procjenjuju kako su ostvarili pad poslovnih prihoda tijekom pandemije, dok su ostala ruralna turistička gospodarstva potvrdila rast u polovnim prihodima.

Grafikon 2 prikazuje na koji je način pandemija Covid 19 utjecala na poslovanje ruralnog turizma. Prema analiz podataka smanjenjem gostiju došlo je do pada poslovnih prihoda što u konačnici uzrokuje višak radne snage u ruralnom turizmu. Do slođenih administrativnih podataka došlo je zbog obaveznog prijavljivanja gostiju i nemogućnosti korištenja hrane koja nije kupljena (npr. Za svećane događaje slavljenici nisu mogli konzumirati domaće kolače).

Grafikon 2: Utjecaj Covid 19 na poslovanje agroturističkog gospodarstva

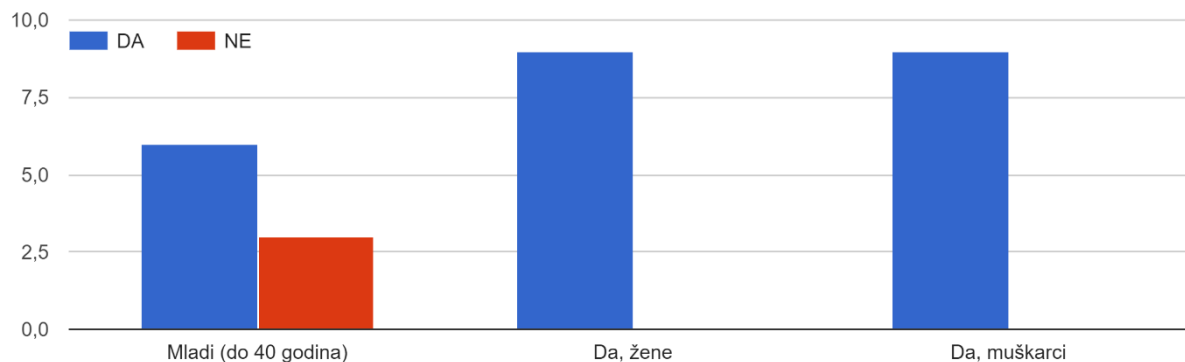
Izvor: vlastito istraživanje

Potres koji je 29. prosinca 2020.godine pogodio Sisačko-moslavačku županiju iza sebe je ostavio razorenu infrastrukturu i strah u ljudima. Analizirajući dobivene podatke, pokazalo se kako ispitivana gospodarstva na svojim objektima nisu imala veća oštećenja. Neka od njih bila su padanje dimnjaka, crijepova ili oštećenja pomoćnih zgrada. Vlasnici su sami te uz pomoć „dobrih ljudi” uklonili i obnovili oštećenja koja su nastala. Vlasnici ruralnog turizma procjenjuju da do danas ne bi doživjeli obnovu objekata jer nisu na listi prioriteta. Anketnim istraživanjem utvrđeno je da Sisačko-moslavačka županija nije najpoželjnija lokacija za odmor zbog konstantnih podrhtavanja tla. No, unatoč tome, prema podacima DZS od ukupnog turizma samo ruralni turizam ne doživljava pad poslovanja tijekom pandemije i potresa. Stanovništvo je mir pronalazilo u mirnoći i ljepoti prirode te zbog utjecaja Covid 19 pronalaze mjesta sa što manjom gustoćom ljudi kao bi izbjegli moguće zaraze.

Poznato je kako Sisačko-moslavačka županija svake godine doživljava iseljavanje u velikom broju, ali dobiveni rezultati na grafikonu 3 prikazuju kako postoji raspoloživa radna snaga koja bi obavljala poslove u ruralnom turizmu.

Grafikon 3: Raspoloživa radna snaga

Posjeduje li vaše područje raspoloživu radnu snagu koja bi mogla obavljati poslove na seoskom turizmu?

Izvor: vlastito istraživanje

Kroz istraživanje ispitanici su podijeljeni u mišljenju oko zainteresiranosti stanovništva za otvaranje seoskog turizma. Jedan dio ispitanika procjenjuje kako su ljudi zainteresirani za otvaranje ruralnog turizma jer misle da je to lak način zarade ili ne žele da njihove kuće ostanu prazne i zapuštene te se zbog toga odluče na tu vrstu poslovnih aktivnosti. Drugi dio ispitanika procjenjuje da u Sisačko-moslavačkoj županiji nema velike zainteresiranosti jer prevladava stanovništvo starije životne dobi koje nije zainteresirano za inovacije i diversifikaciju u poljoprivredi. Na kraju ankete cijeli uzorak (100%) složio se s činjenicom da ruralni turizam u Sisačko-moslavačkoj županiji ima potencijala, samo je potrebno ponuditi dobru, zanimljivu i inovativne proizvode i sadržaje.

3.2. Rezultati dobivenog istraživanja- anketa 2: studenti i lokalno stanovništvo

Druga anketa provedena je kako bi se utvrdilo stvarno stanje i potencijalna potražnja za agroturizmom u Sisačko-moslavačkoj županiji. U drugoj anketi sudjelovalo je 20 lokalnih ispitanika te 20 studenata. Ovim ispitivanjem želimo utvrditi postoji li potražnja za ruralnim turizmom. U anketi je sudjelovalo najviše ispitanika (52,5%) iz dobne skupine 20-30 godina, zatim 27,5% iz dobne skupine 30-40 godina te 17,5% ispitanika iz dobne skupine 40-50 godina i samo jedan ispitanik iz dobne skupine 50-60 godina.

Od ukupnog uzorka 75% ispitanika posjetilo je ruralni turizam, a najčešći razlog posjeta (57,5%) bio je svečani događaj ili proslava. Prema analizi dobivenih podataka drugi najčešći razlog posjeta jest službeno putovanje ili poslovni domjenci.

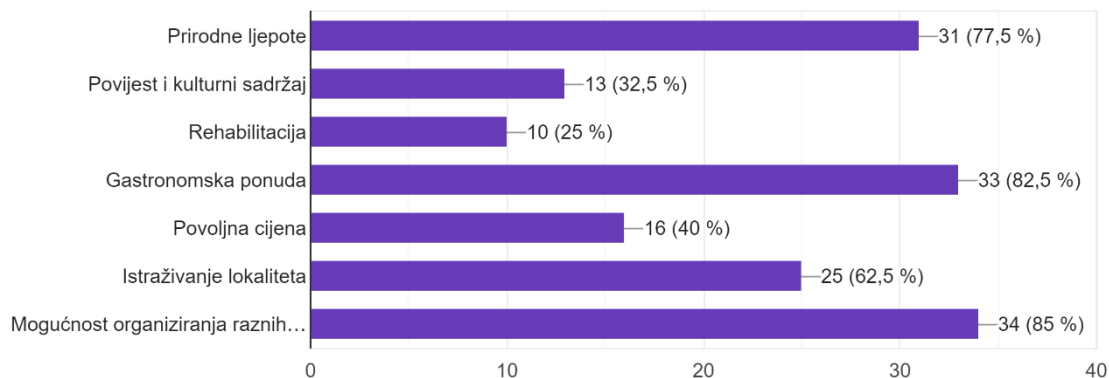
Najveći broj ispitanika (67,5%) za ruralni turizam je čulo preporukom drugih, 22,5% ispitanika vlastitim istraživanjem, a samo 10% putem internet reklama. Ovi rezultati upućuju na loš marketing i oglašavanje ruralnog turizma koji je veliki potencijal za Županiju, ali je sakriven u sjeni.

Na grafikonu su prikazani elementi koje ispitanici procjenjuju kao najvažnijim razlogom za posjetiti ruralni turizam. Prema procjeni ispitanika, najvažniji razlozi za posjet ruralnom turizmu su mogućnost organiziranja raznih društvenih okupljanja i proslava (85%), gastronomska ponuda (82,5%), prirodne ljepote (77,5%) i istraživanje lokaliteta (62,5%). Element povoljne cijene ne procjenjuju kao najvažnijim razlogom. Polovina ispitanika procjenjuje kako su cijene na ruralnom turizmu prihvatljive, no 32,5% ispitanika ipak procjenjuje da su cijene visoke za ovo ruralno područje. Ostatak (17,5%) ispitanika procjenjuje da su cijene niske.

Grafikon 4: Najvažniji razlozi za posjet seoskom turizmu

Što su, po Vašem mišljenju, najvažniji razlozi za posjet seoskom turizmu u SMŽ? (Moguće odabrati više odgovora)

40 odgovora

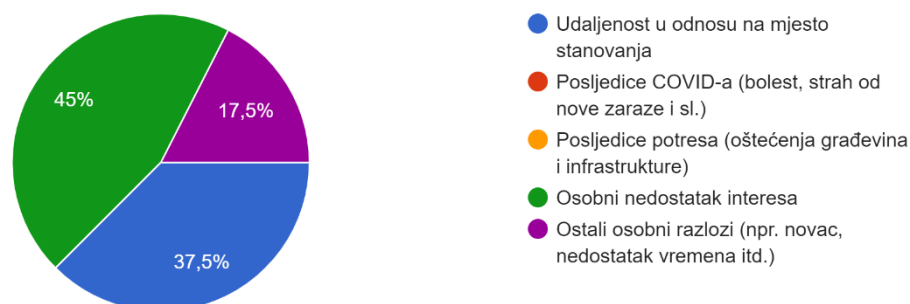
Izvor: vlastito istraživanje

Od ispitanika smo tražili da procjene glavni uzrok koji otežava odluku o posjeti ruralnom turizmu, a rezultat možemo vidjeti na grafikonu 5. Prema dobivenim rezultatima možemo ustanoviti da je nedostatak osobnih interesa najvažniji čimbenik, zatim udaljenost ruralnog turizma u odnosu na mjesto stanovanja te ostali razlozi kao što su novac, nedostatak vremena i sl. Zanimljivo je kako nikome od ispitanika posljedice Covid-a i potresa ne otežavaju odluku o posjetu ruralnom turizmu na nekom gospodarstvu. Možemo zaključiti kako navedena dva elementa više ne utječu na poslovanje agroturizma te samim time postoji veliki potencijal ruralnog prostora i aktivnosti na njemu.

Grafikon 5: Razlozi otežavanja posjeta ruralnom turizmu

Ocijenite razloge koji bi mogli otežati vašu odluku da posjetite seoski turizam.

40 odgovora

Izvor: vlastito istraživanje

Svojim dolaskom 85% ispitanika podržalo bi novootvoreni ruralni turizam u Sisačko-moslavačkoj županiji.

3.3. Rezultati dobivenog istraživanja- anketa 3: turističke zajednice

U trećoj provedenoj anketi sudjelovala je Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije koja godišnje ima preko 10.000 prijavljenih turista, zatim Turistička zajednica grada Siska oko 10.000 prijavljenih turista te Turistička zajednica Općine Martinska Ves s manje od 5.000 prijavljenih turista. Prema procjeni ispitanika zainteresiranost turista za agroturističke aktivnosti u odnosu na prethodne godine – prije COVID-a i potresa je sve veća.

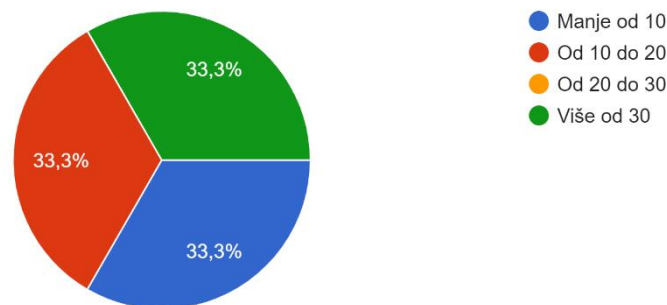
Turističke zajednice na svojim mrežnim stranicama nude informacije o seljačkim gospodarstvima. Omogućuju da kroz kratko vrijeme dođemo do potrebnih informacija o svakom registriranom gospodarstvu. Prikazom fotografija seljačkog gospodarstva privlače potencijalne potrošače, nude opis djelatnosti na gospodarstvu, kontakt i lokaciju gospodarstva. Turistička zajednica grada Siska i Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije aktualne novosti i događaje dijele na društvenim stranicama Facebook i Instagram. Problem se javlja jer se obavijesti

o seljačkim gospodarstvima obavljaju vrlo rijetko i najčešće samo jednom. Neka od ispitanih gospodarstava potvrdila su kako je njihovo gospodarstvo posljednji puta oglašeno na stranicama turističkih zajednica 2014.godine s čine nisu nimalo zadovoljni.

Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije procjenjuje da imaju više od 30 registriranih agroturizma, Turistička zajednica procjenjuje 10-20 gospodarstava, a općina Martinska Ves manje od 10.

Grafikon 6: Registrirana agroturistička gospodarstva

Koliko je agroturističkih gospodarstava registrirano kod vas?
3 odgovora

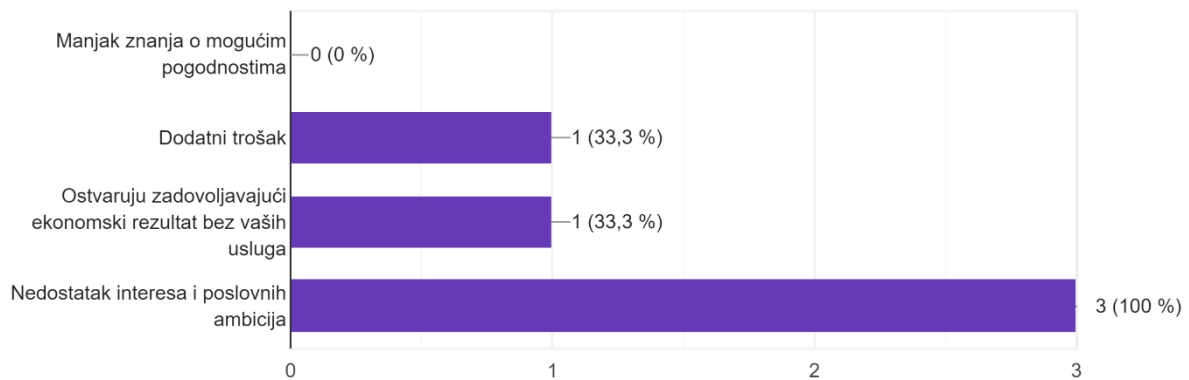
Izvor: vlastito istraživanje

Dva aktera procjenjuju kako registrirana gospodarstva ostvaruju veću posjećenost zbog utjecaja njihove promocije te mogućnosti lakog pretraživanja mrežnih stranica. Ispitanici procjenjuju da je najveći uzrok neregistriranih gospodarstava nedostatak interesa i poslovnih ambicija od strane vlasnika. Pretpostavljaju da veliki broj nositelja agroturističkih gospodarstava obnavlja vlastite objekte uz pomoć sufinanciranja samo zbog uređenja kuće, a ne zbog ostvarivanja prihoda baveći se agroturizmom.

Grafikon 7: Uzrok neprijavljivanja agroturističkih gospodarstava

Što smatrate uzrokom neprijavljivanja agroturističkih gospodarstava u vašem registru?

3 odgovora

Izvor: vlastito istraživanje

Na stranicama je prezentiran dio o smještaju koji sadrži informacije o hotelima (4), privatnom smještaju (41) i seoskim domaćinstvima (24) s fotografijama i podacima za kontakt, poveznicama na mrežne stranice te uputama gdje se nalazi lokacija i kako do nje najlakše stići. U ovom se dijelu na vrlo jednostavan način može doći do kvalitetne i točne informacije o smještaju, posjetiti njihove stranice te steći dojam o njegovoj kvaliteti.

3.4. SWOT analiza

SWOT analizom utvrđuju se i ocjenjuju snage i slabosti te prilike i prijetnje bitne za potencijal ruralnog turizma. SWOT analiza pripremljena je na osnovi odgovora svih ispitanika koji su razvrstani prema kategorijama. Na temelju rezultata SWOT analize odredit će se i oblikovati vizija kulturnoga razvitka i djelovanja na tom području. Također, analiza je ključna za definiranje strateških ciljeva, prioriteta i mjera.

<p style="text-align: center;"><u>PREDNOSTI</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Krajobrazna raznolikost• Očuvanost krajobraza• Dobra povezanost i blizina Zagreba• Bogato kulturno-povijesno nasljeđe• Rijetko naseljeno područje• Rastuća potražnja za ruralnim turizmom• Višak radne snage	<p style="text-align: center;"><u>NEDOSTACI</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Oštećena infrastruktura nakon potresa• Posljedice poplava• Nerazminirane šume• Manjak javnog prijevoza• Loše lokalne ceste• Prevladavanje starijeg stanovništva• Nedostatak kvalificiranih osoba• Nizak dohodak stanovništva• Neprovođenje plana za razvoj turizma• Nedovoljno inovacija
<p style="text-align: center;"><u>PRILIKE</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Mogućnost korištenja EU fondova• Izgradnja biciklističkih staza• Povećanje ekološke svijesti-• Sve veća potražnja za selektivnim oblicima turizma• Ostanak mladih u ruralnom području• Mogućnost zapošljavanja	<p style="text-align: center;"><u>PRIJETNJE</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Klimatske promjene• Nedovoljna ulaganja u obnovu infrastrukture• Slab interes poljoprivrednika• Strah od mogućih zaraza i ponavljanja ograničenja uzrokovanih bolestima• Brzo jačanje konkurenata• Nerazvijena svijest o zaštiti prirode• Neracionalno korištenje prirodnih resursa

4. ZAKLJUČAK:

Usprkos svim spomenutim problemima uzrokovanim potresom i Covid-om 19 Sisačko-moslavačka županija bilježi rast poslovanja u sektoru ruralnog turizma. Bogato ruralno područje najvažniji je resurs koji omogućuje razvoj ruralnog turizma. Očuvanost prostora i prirodne baštine, rijetka naseljenost Županije te očuvana tradicijska arhitektonska baština omogućuju potencijalni razvoj ruralnog turizma.

Tijekom pandemije Covid 19 ruralni turizam u Sisačko-moslavačkoj županiji ostvaruje rast potražnje. Strah od mogućih zaraza u utjecao je na druženja u velikim skupinama te je stanovništvo svoje vrijeme provodilo sve više u ruralnom prostoru koji omogućuje manju gustoću ljudi u agroturističkim objektima. Osim agroturizma, ostali oblici turizma ostvaruju veliki pad poslovanja tijekom pandemije Covid 19.

Razoran potres koji se dogodio 29. 12. 2020. godine iza sebe nije ostavio negativan utjecaj na poslovanje agroturizma. Nedavne renovacije objekta i stara drvena konstrukcija kuća posljedica su minimalnih oštećenja agroturističkih objekata. Gradovi sa urušenim objektima utječu na veću potražnju ka mirnim područjima i lijepom okolišu.

Veliki nedostatak Sisačko-moslavačke županije predstavljaju šume koje još uvijek nisu razminirane. Strah od eksplozije negativno utječe na posjetitelje, te samim time ta područja postaju zapuštena.

Analizirajući dobivene rezultate anketnih pitanja, možemo utvrditi da seoski turizam u Sisačko-moslavačkoj županiji ima potencijal. Iako je Županija u procesu stalnog iseljavanja, ispitanici procjenjuju kako još uvijek postoji radna snaga koja bi radila na agroturističkom gospodarstvu. Također, agroturistička gospodarstva potvrđuju kako je sve veća potražnja za odmorom ili proslavama u prirodi.

Na kraju istraživanja i analiziranja možemo zaključiti kako turizam u Sisačko-moslavačkoj županiji ima potencijal, samo je potrebno potaknuti stanovništvo ka inovacijama i diverzifikaciji poljoprivrede.

5. LITERATURA:

1. Deže, J., Lončarić, R. i Sudarić, T. (2018). Značenje regionalne prepoznatljivosti autohtonih proizvoda u razvoju agroturizma. U Conference Proceedings of 2nd International Scientific Conference on Economics and Management, 735-742. Koper, Slovenia, Maribor, Slovenia, Skopje, North Macedonia, Zaječar, Serbia: Association of Economists and Managers of the Balkans, Faculty of Management Koper, Doba Business School Maribor, Integrated Business Faculty Skopje, Faculty of Management Zaječar
2. Državni zavod za statistiku. Dostupno na:
https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/Agriculture2003/htm/h01_07_01_zup.html#T03
3. Franić R., Berdik M., Marinid I., Tanijer N., Salopek A., Škorid K., Stranjik V., Vištica I., Erak M.,(2016.). Menadžment u agroturizmu. Poljoprivredna škola, Zagreb
4. Godišnji izvještaj. Provedbeni program razvoja turizma. SMŽ. 2022. Dostupno na:
https://www.smz.hr/images/stories/poljoprivreda/2023/Godisnje_izvjesce_Provedbeni_program_razvoja_turizma_2022-2025_za_2022.pdf
5. Grad Sisak. 2019. Dostupno na:
<https://sisak.hr/wp-content/uploads/2019/04/4.-Prijedlog-odluke-o-dono%C5%A1enju-Strategije-kulturnoga-razvitka-Grada-Siska-2019.-2024..pdf>
6. Grgić, I., Zrakić, M. i Gudelj-Velaga, A. (2015). Agroturizam u Republici Hrvatskoj i nekim državama Europske unije. Agronomski glasnik 77 (1-2): 61-74
7. Hrčak. Dostupno na:
<https://hrcak.srce.hr/file/268183>
https://mint.gov.hr/UserDocsImages/2023_dokumenti/230804_turizam_u_broj_kama_2022_hrv.pdf
8. Komunikacijska strategija županijske razvojne strategije sisačko-moslavačke županije 2021. - 2027.(2021.)Regionalni koordinatorski Sisačko-moslavačke županije. Dostupno na:
<https://rk-smz.hr/wpcontent/uploads/2021/04/Komunkacijska-strategija-2021-2027> Pristupljeno: 23.3.2022.
9. Ministarstvo turizma i sporta Republike Hrvatske:
https://mint.gov.hr/UserDocsImages/2023_dokumenti/230804_turizam_u_broj_kama_2022_hrv.pdf
10. Provedbeni program razvoja turizma. SMŽ. 2022.
https://www.smz.hr/images/stories/poljoprivreda/2022/Provedbeni_program_razvoja_turizma_SMZ_2022-2025.pdf

6. PRILOZI:

Popis grafikona:

Grafikon: Broj noćenja prema vrsti smještaja

Grafikon: Utjecaj Covid 19 na poslovanje agroturističkog gospodarstva

Grafikon: Raspoloživa radna snaga

Grafikon: Najvažniji razlozi za posjet seoskom turizmu

Grafikon: Razlozi otežavanja posjeta ruralnom turizmu

Grafikon: Registrirana agroturistička gospodarstva

Grafikon: Uzrok neprijavlivanja agroturističkih gospodarstava

Popis slike:

Slika: Monumentalni spomenik

Popis tablice:

Tablica: SWOT analiza